

پَر شین اساطیر ۽ سمرغ ۽ بلوچی کُتہانی سمرگ: ہمزوشی ۽ تپاوت

تنویر علی

پی ایچ ڈی اسکالر، انسٹیٹیوٹ آف بلوچی لینگویج اینڈ کلچر، یونیورسٹی آف تربت

tanveerbaloch1@gmail.com

ڈاکٹر طاہر حکیم بلوچ

ایسوسی ایٹ پروفیسر، انسٹیٹیوٹ آف بلوچی لینگویج اینڈ کلچر، یونیورسٹی آف تربت

tahir.hakim@uot.edu.pk

Abstract

This research explores the concept and role of the Simurgh in both Iranian/Persian mythology and Balochi folk tales. Drawing upon primary sources such as Ferdowsi's Shahnameh, Attar's Mantiq al-Tayr, the Avesta, Pahlavi texts, and Balochi narratives, the study examines the Simurgh's characteristics, powers, and its influence on human life. In the Shahnameh, the Simurgh assists in the upbringing of heroes like Zal and Rustom, providing guidance and protection, while in Mantiq al-Tayr, it represents a mystical goal sought by other birds, symbolizing self-realization. The Avesta and Pahlavi texts describe the Simurgh residing on a sacred tree containing all seeds, highlighting its life-giving and protective qualities. Similarly, in Balochi folk tales, the Simurgh serves as a mediator between humans and the divine, appearing periodically on earth, aiding heroes. Comparative analysis shows significant similarities in the Simurgh's portrayal across Iranian and Balochi traditions, with minor differences attributed to local narrative contexts. Persian and Balochi depictions show strong similarities, highlighting shared Indo-Iranian heritage.

Keywords:

Simurgh, Persian Mythology, Balochi Folk Tales, Shahnameh, Mantiq al-Tayr, Avesta, Pahlavi Texts, Comparative Mythology.

1- پچندر (Introduction)

سمرگ یک نامداریں اساطیری مَرگے کہ ایرانی اساطیر ۽ بلوچی گیدی کُتہانی جوانیں وڑے ۽ گندگ بیت ۽ بلوچی گیدی کُتہانی اھمیں اساطیری کارست انت۔ شاہنامہ ۽ سمرگ زال ۽ رارودین ایت ۽ رستم ۽ پیداک بوھگ ۽ کُک کنت۔ سمرگ گول رستم ۽ گول اسفندیار ۽ جنگ ۽ کُک کنت۔ اے مَرگ زانت ۽ زانت ۽ چیدگ انت۔ چہ اسلام ۽ ساری زر تفتی اوستا ۽ اے یک زور مندیں مَرگے ۽ جہت ۽ گندگ بیت۔ منطق الطیر ۽ تہا سمرگ ایندگہ مَرگانی و استاروحانی ۽ وت پجاری ۽ چیدگ انت۔ اوستا ۽ پہلوی سیاھگانی تہا سمرگ یک مقدسین ۽ چکے ۽ سرانشنگ کہ اے ۽ چک تیوگیں ۽ چکانی توم انت ۽ زندکشا ۽ کیں ۽ چکے۔ بلوچی گیدی کُتہاں سمرگ انسان ۽ واجہ ۽ نیام ۽ زبالو ۽ انسانانی کُک ۽ جہت ۽ پیشدارگ بوتگ۔ ایشی ۽ بابت ۽ ھے گوشگ بیت کہ جتا جتا ۽ شرم ۽ زمین ۽ سراکیت۔ چہ ایشی ۽ ابید اے کُتہانی بامرد ۽ رابدی ۽ ھلاپ ۽ کُک کنت۔ اے پولکاری ۽ مول ۽ مراد ایرانی اساطیر ۽ سمرغ ۽ بلوچی گیدی کُتہانی سمرگ ۽ دیم پہ دیم کُتگی انت ۽ ایشانی نیام ۽ تپاوت ۽ تپاوت ۽ گیکگی انت۔

1.1 پولکاری ۽ مول ۽ مراد (Research Objectives)

- اوستا، پہلوی ۽ شاہنامہ ۽ سیاھگال ۽ منطق الطیر ۽ تہا سمرگ ۽ بابت ۽ سرپدی۔
- ایرانی اساطیر ۽ بلوچی گیدی کُتہاں سمرگ ۽ کرد ۽ کارانی پڑیگ۔
- ایرانی ۽ بلوچی گیدی کُتہاں ھملوگی ۽ تپاوت ۽ شوھاگ۔

دگہ پہلوی سیاہگے هست کہ آئی را "زاد سپرم" (The Selection of Zādspram) گوش آنت۔ ایثی ءتہا ہم سیرگ ءہمے در چک ءتومانی آپ ءمان گنگ ء ذکر هست انت۔ "منوگ ءزرد" (Mēnōg i Xrad) کہ یک دگہ پہلوی سیاہگے، ایثی ءتہا در چک ءتومانی ماں آپ ءدور دنیوک سیرگ ءیک دگہ مرگے چنمروش (Camrōš) انت۔ چنمروش توماں جم کنت، ایثاں ہما جاہ شانک دنت کہ اود ءتشر (سیر نیس) گوں آپاں توماں زورایت ءزمین ءسرا ءور کنت (Schmidt, 2013)۔ ایثی ءتہا ہتیں رجانک اے مرگ ءباروا اے پیمنت کہ سیرگ کہ ہما در چک ءسرا انت آئی ءنام جد بیش (Jad-bēsh) کہ اے در چک تیوگیں تومانی در چک انت۔ ہر دیں کہ آبال کنت گڑا در چک ءہرانی ہساب ءشاہ کپ انت ءوہدے کہ در چک ءسرا اندایت ہرانی ہساب ءدر چک ءشاہ پورش انت ءآیانی توہم کپ انت۔ چنمروش ہر وہدے سیرگ ءنزیگ ءنشیک ءآئی ءکار ہمیش انت کہ ہمے در چک ءکپنگیں توماں جم کنت ءایثاں ہما جاہ کہ ءسرا کنت کہ اودا تیوشر (ہور ءفرشتہ) پہ ہور ءواستا آپ جم کنت۔ (Nejad, 2009)

فارسی ءسیرگ ءرا یک پری نیں مھلوکے ءجہت ءپیشدارگ بوتگ، کہ آئی ءجون انچوش مزن انت کہ یک پیلے ءرایا کہ وہیلے ءوڑیں مزن کدیں سہدارے ءہم چست گرت کنت۔ سیرگ ءرا باز بر ءمور ءدروشم ءپیشدارگ بیت، آئی ءسرا کپ ءنچنگ شیرینگ انت۔ سیرگ مہرواں تیں ءجنادی ہستا نکے ءواہند انت۔ سیرگ ءبندات فارسی اساطیر ءبوتگ بلے رند ءچہ فارسی ءمیسو پوٹینی، مصری، چینی، ہندوستانی، یونانی۔ رومی، ترکی ءسلاوی اساطیر ءہم گندگ بیت (Momeni, 2026)۔

2.3 سیرگ شاہنامہ

اگان نوکیں فارسی زبان ءبہ چارے گڑا شاہنامہ فردوسی ءتہا مارا سیرگ ءبابت ءچیزے در کپ ایت گڑا آشاہنامہ انت کہ ایثی ءتہا ایرانی بادشاہانی ذکر انت ءسیرگ ءنام ایثی ءتہا هست انت کہ سیرگ ءکار بادشاہانی یا کہ بامردانی کمار انت۔ سیرگ ءہا بادشاہ کہ کُک گرتگ انت ایثانی تہا زریمان ءپدر پیچ ہوار انت۔ زال ءکُک سیرگ ءگرتگ کہ اے مرگ ءنہ ایوک ءکودکیں زال ءرا کُک گرتگ بلکیں آئی ءکہول ءکُک ہم گرتگ۔ بادشاہ اسفندیار ءجنگ ءدوران ءسیرگ ءذکر هست۔ شاہنامہ ءسیرگ ءذکر اولی سر ءبادشاہ منہوچر ءدر ءگندگ بیت۔ اے در ءتہا سام ءکتہ بیان گنگ بوتگ۔ سام ایران ءیک بامردے بوتگ کہ آئی ءرامز نیں مدتے ءزہگ نہ بیت۔ وہدے آئی ءرا زہگے بیت گڑا کنت ءرنگدار بیت ءآئی ءمود اسپیت بنت (اسپیت باد ءپہاری ءکپنگ ات) ایثی ءراسام بد شگوننی سر پد بیت ءسام وتی کارداراں پرمان دنت کہ اے زہگ ءانچوش دُور بہ برات کہ اود ءسیرگ انت۔ کاردار آئی ءرا ہما جاہ ءبر انت۔

سیرگ پہ وتی زہگاں وردن ءشوہاز ءدر کپنگ ات ءبر زبال ات آئی ءدیت کہ یک زہگے جان در ءگوشن ءروچ ءسر ءکپنگ ءگریوگ ءانت۔ سیرگ جھل ءاتک ءہمے زہگے گوں وتی پچگاں چانپ ات ءکُہ ءالبر ز ءسرا بُرت ءے کہ اود ءآئی ءکدو ءچٹکی اتنت۔ سیرگ ءآئی ءزہگاں زال ءہیالداری گرت۔ (Nejad, 2009)

سیرگ ءزال ءچہ اود ءچست گنگ ءکُہ الہر ز ءبرگ شاہنامہ فردوسی ءشعر پناہ دادن سیرغ، زال راء ءشعر ءگندگ بیت۔ شعر ءبہرے چوش انت کہ:

چو	سیرغ	را	چہ	شد	گرسنہ
بہ	پرواز	بر	شد	دماں	از بنہ
کیکی	شیر	خوارہ	خروشنہ	وید	
زمین	را	چہ	دریای	جوہشندہ	وید
ز	خاراش	گھوارہ	و	دایہ	خاک
تن	از جامہ	دور	و	لب	از شیر پاک
بہ	گرند	اندرش	تیرہ	خاک	نژند

بازیں وھدے گوسمت سام ء اے حال اھتھت کہ آئی ء زھگ رستگ ء مز نمر دے شہر دے بوتگ۔ سام ء وابے دیست کہ آئی ء رایکے گوشگ ء انت کہ توگوں ھاوتی
گونڈو ء گرتکینانی چھد ء معانی ء بلوٹ۔ سام وتی مردماں جم کنت ء زال ء شوھاز ء ماں کوہاں در کپ ایت۔ کوھانی برزی تاں آزمان ء ات ء سر اش گوں پور ء استالاں سک انتنت۔
ایشانی سر امر گانی کدواتنت کہ اے کدوچہ چندن ء آبنوس ء ذر چکانی داراں جوڑ گرتگ انتنت۔ اے کوہانی سر ء سکین مزن ء شایگانیں۔ پنے ات۔ سام ء دیست کہ سیرگ وتی کدو ء
تہانت۔ سام ء چہ وتی گرتکین گناہاں پہلی لوٹ ء سیرگ ء راگوشت ءے کہ منی زھگ ء من ء پے دے۔ سیرگ ء زال ء راگوشت کہ تی پت اھتگ ء من نوں ترا تی پت ء دے
آں۔ زال ء نہ من ات ء سیرگ ء راھے گوشت کہ تو نوں اچ من بیزاری ءے۔ زال ء گوشت کہ تی کدو پے من رثنائیں گے ء تی دوئیں بل منی تاج ء شان انت۔ سیرگ ء گوشت
تو کیرندے کیانی در بار ء بہ رو کہ منی تاج ء منی کدو تراکیمی دات نہ کن انت۔ منی اے پڑاں بہ زور کہ من تراچو وتی زھگانی وڈار وڈینگ۔ اگاں تراویلے ء گپت ھے پراں گڑاچہ
ھے پراں کیے سوچ من پے تراکیاں۔ من چو سیاھیں جمبرال کایاں ء تراپد اپے وتی کدو ء کار آں۔ (Nejad, 2009)

(فردوسی، ۱۳۹۱)

سیرگ ء آخر کار سام ء زھگ پے روگ ء واستا تیار گرت ء آئی ء زال ء را جمل ء آورت ء آئی ء پت ء رادات۔ سام ء وتی ڈولدار ء شہر دیں زھگ دیست ء سیرگ ء نیمگ
ء سر چند ایت ء آئی ء راساڑا ء آئی ء منت وار بوت۔ سام ء وتی بچ ء راگوشت کہ گوشت ء بے حال بہ کن۔ آئی ء وتی زھگ ء را شہر ء آورت ء اے درگت ء وش ء مراکش برجم
دارگ بوت۔ اے کہ سر بوتگ انت بادشاہ منوچہر ء ایشان ء وش آتیک گرت۔ منوچہر ء کہ زال ء رادیت گڑا آئی ء سام ء را کدن گرت ء گوشت کہ پدا وتی زھگ ء روگ ء میل
۔ سام ء وتی البرز ء کوہ ء روگ ء سیرگ ء زال ء آرگ ء دیگ ء سیرگ گرت انت ء چہ خد ء لمک ء معانی لوٹ ات۔ اے سیرگ گوں منوچہر ء دومی گوں ھما مردم ء گرت انت کہ آزال
ء سوچکار ء استاد دارگ بوتگ ات۔ سام ء ہر وھد ء سیرگ ساڑا۔ ھے رنگ ء سیرگ ء زال ء رودینگ ء سیرگ تہاں تیوگیں جہان ء شنگ بوت۔ (Nejad, 2009)

شاہنامہ ء متابک ء سیرگ ء رامان کوہ البرز ء سر ء زال ء ہیالدار ی گرت کہ زال ء را آئی ء پت ء چہ اسپیت باد ء نادرانی ء سوب ء ھے کوہ ء سر ء آورتگ ات ء یلہ داتگ
ات۔ سیرگ ء زال ء جن ء ھم لمک گرتگ کہ آئی ء نام رودابہ Roodabeh ات۔ رودابہ ھاوھد ء کہ رستم ء واستا نادران ء کپگ ء وھد ء آئی ء راز ھگی درداں نہ گڑا ھے وھد ء
سیرگ رودابہ ء بے ہوش کنت ء آئی ء را Anaesthetized کنت ء آئی ء لا پ ء تل دنت ء رستم پیداک بیت۔ سیرگ ء رودابہ ء رادار وڈارمان گرت ء رودابہ زوت وش
بوت۔ ھے سوب ء بازیں آرکیا لوجسٹ اے بیم ء سرجری ء پیداک بوتکین زھگاں "رستم زاد" ء نام ء دے انت۔ سیرگ ء رستم ھم لمک گرتگ وھدے کہ رستم ء گوں
اسفندیار ء جنگ گرت گڑا آئی ء رستم ٹپ علاج گرت انت ء رستم وش بوت۔ ایران ء دارو ء درمان ء سبب ء سیرگ یک روحانی کارستے ء سبب ء زانگ بیت ء آئی ء راجہ رائیل ء
چیدگ ھم گوشگ بیت (Khushdil, 2023)۔

شاہنامہ ء شعر "کشتن اسفندیار سیرغرا" ء شعر ء گندگ بیت:

چو سیرخ از دور صندوق دید
پیش لشکر و ناله ی بوق دید
ز کوه اندر آمد چو ابری سیاه
نه خورشید بد نیز روشن نه ماه
(فردوسی، ۱۳۹۱)

رودراتکی ڈیجھ کہ آیانی تہا ایران ہم ہوار انت کہ اودہ و اسازی وئی کوہنیں بند پترے ہست انت۔ ایرانی کوہنیں دپترانی متابک ء فریدون کہ آئی ء چہ چاقو، آج ء دگہ بولگ ء درمناں پئی میں فوجی علاج گریگ انت۔ اولی ایرانی سرجن زانگ بیت۔ فریدون دارو ء درمانانی اسکول "سینامارغا" (Saenamargha) ء بنشت ایر کنوک انت۔ سینا مرغاء لبز فارسی دپترانی تہا پہ درمانانی ارواح ء چیدگ (سیرخ) ء واستا کار مرز بیت۔ سیرگ کہ یک اساطیری مگرگے کہ ارواحی ذراہ ء جاندارانی ء لیجند زانگ بیت (Khushdil, 2023)۔

2.4 منطق الطیر ء سیرخ

روکپیتی دنیا ء سیرگ چہ درستان گیشتر دواز دہمی قرن ء ایران ء فرید الدین عطار ء نبشگلیم صوفیانہ تمثیلی داستان منطق الطیر کہ آئی ء را انگریزی ء (The Confrence of the Birds) گوشتک بیت (Marshall, 2026)۔ منطق الطیر یا کہ مقامات الطیور عطار نیشاپوری ء یک لہے کہ فارسی زبان بحر رمل ء مثنوی ء ذروشم ء نبشتہ کنگ بونگ۔ اے مثنوی ء رد ء بند ء جم کنگ ء کار ششمی قرن ہجری 1177 ء سرجم بونگ۔ اے مثنوی ء آیات چار ہزار سئے سد ء چار ہزار شش سد میانجی ء انت۔ منطق الطیر اسلامی تصوف ء تمثیلی مثنویاں چہ یکے ("Simurgh", 2025)۔

منطق الطیر شیخ عطار ء شاہکار انت۔ اے کتاب عطار ء تصوف ء جیدہ ء را تمثیلی ذروشم ء بیان گریگ۔ آئی ء سیرگ پہ انسان ء ذات ء واستا زرتک ء شاپی کروں (خرگ سلیمان) ء را پیغمبر ء واستا زرتک کہ آوادی سلوک ء مرگانی رہبری ء کنت ء ایند کہ مرگ بزرگ ء صوفیانی چیدگ ء حساب ء زرتک انت۔ (نقشبندی، 2004) عطار مرگانی یک ٹولی پے ء کسہ ء بیان کنت کہ ایشانی سروک ہد شاپی کروں انت۔ اے مرگان ء وئی بادشاہ ء دربار ء بارت۔ بندت ء مرگ نہ زانت انت کہ آیان ء یک بادشاہے ہست انت۔ آگوں بھماگی ء گوش انت کہ اے پیچوں بوت کنت کہ مرگانی استمان بے بادشاہ بہ بیت! ہد ایشان ء گوش ایت کہ مئے یک بادشاہے ہست انت کہ آکوہ کاف ء پشت ء نشستگ۔ ایشی ء نام سیرگ انت ء ہمار گانی بادشاہ انت (Marshall, 2026)۔ سیرگ ء ذکر شاہنامہ ء تہا ہم ہست انت چہ اسلام ء ساری ء زرتشتی ایران ء کا زامی اساطیر ء گوں ہمر گنج انت ء ایشی ء دہمی قرن مسیح ء شاعر فردوسی ء نبشتہ گریگ۔ منطق الطیر ء سیرگ ء برہلاپ ء (بگیر) ء شاہنامہ ء سیرگ سک ء شوکیں ء اجہیں مرگے۔ اے ہم چو منطق الطیر ء مرگ ء وڑ ء دوریں ء برزیں جاہے ء جھمند انت۔ بلے پدا ہم اے گپ ء گواہی دست کپ ایت کہ اے اسل ء کیلں راستی ء دو جتا جتا کیں معناء تعبیر انت (Marshall, 2026)۔

منطق الطیر ء کسہ ء مرگانی یک ٹولی پے وئی بادشاہ سیرگ ء را شوہازگ ء واستا سفر ء در کپ انت۔ ہمک مرحلہ ء مرگانی یک بہرے راہ ء بلہ دنت ء بہانہ کن کنت ء وتارا پشت گنج انت۔ تاں اے ہد ء کہ ہفت مرحلہ ء گوگ ء رند مرگانی اے ٹولی ء یوک ء سی مرگ پشت کپ ایت۔ اے وھدے اود ء وتارا آدینک ء تہا گند انت گڑا ہمار انت کہ سیرگ آیانی وجود ء ہوار انت ء اے سیرگ انت۔ گوں اے وتراستی ء زانگ ء مرگ گوں خدا ء دلگوش بنت ء وئی تہا راستی ء شوہاز کن انت ("Simurgh", 2025)۔ ہمارے ریلکشن ء وھدے سی میں مرگاں اصل سیرگ ء را دیست۔ آیایں چار انت کہ آ اصلی سیرگ انت، چچ شک نیست آ سیرگ راستی ء ہما سی میں مرگ انت۔ پدا حیران بوت انت کہ آ سی میں مرگ سرجمیں سیرگ انت ء اصل سیرگ ہم سرجم ء سی میں مرگ انت۔ آ سیرگ ات ء اے سی میں مرگ انت۔ آیایں ہر دیں دو میں یکپاری ء چار انت گڑا سی میں مرگ ء سیرگ کیلں انت۔ کیلں وھدے سیرگ یکے ات ء سیرگ باز ات ہم۔ اے تیوگیں بھماگ انت۔ آمر اقبہ نہ لنگ ء ابید ہم مراقبہ ء ہالت ء بوت انت۔ آج سر پد نہ بوت انت کہ آیانی اصل حالت کجام انت۔ آیایں سیرگ ء راجست گرت ء منت گرت کہ ہمارے جادو ء پد ر بکن۔ دینگ ء مئے حقیقت ء پد ر بکن۔ سیرگ ء پتو

دات: منی جادویک آدینکے! ہما کہ کیت آدینک چارایت آئی بالادہ ارواح، ارواح بالادہ سرجمی ء ہمیشی ء تہا گندگ بنت۔ چوشکہ شامک ات سی مرگ ات سی۔ شام آدینک سی مرگ پدربوت ات۔ اگاں چل یا کہ پچاہ مرگ کیت گڑا آھا وڑ پدربنت۔ اگاں شام باز بوتین ات شاموت وتارادہ سنگ ات۔ من دُور آں سک دُور دُور ز آں، پرچا کہ من سرجم ء ابدانیں سیرگ آں۔ پمیشکا شاموتار اگوں من ہوار بکن ات کہ شام پدربوتار منی تہا بگند ات (Nasr, 1987)۔

منطق الطیر ء ہزاں مرگانی زبان ء بارہ ذکر قرآن ء تہا ہم ہست انت ء سورہ النمل ء آیت نمبر شانزدہ اے پیما انت کہ:

وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُودَ ۖ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْنَا مَنَظِقٌ الْقَهْرِ وَآؤَيْنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ ۚ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ (سورہ النمل)

آیت 16

ترجمہ: اور سلیمان داؤد کا وارث بنا، اور اُس نے کہا اے لوگو! ہمیں پرندوں کی بولی سکھائی گئی ہے اور ہمیں ہر چیز میں سے حصہ دیا گیا ہے۔ بے شک یہ یقیناً یہی واضح فضل ہے (Islamic Urdu Books, 2025)

منطق الطیر ء سیرگ اے پیما انت کہ تیو گیس مرگ سوڈگ کن انت ء ہمے گوش انت کہ ماباید انت کہ پوتا یک بادشاہے پچین بہ کن ایں۔ گڑا مرگانی تہا مسٹر مرگ سلیمان (شاپی کروس) پچین گنگ بیت مرگانی دیوان ء کماش مقرر گنگ بیت کہ آئی ء رامہتر سلیمان ء پہ ملکہ شیباء واستار بالو گرتگ ات۔ گڑا مرگ سلیمان گوش ایت کہ ماتی بادشاہ سیرغ ء کن ایں کہ سیرگ چہ درستاں زور اور ترانت۔ ہمک مرگ تاں سیرگ ء کراروگ ء واستا جُست گرت ء ہمے بہانہ گرت کہ ماسیرگ ء کراشت نہ کن ایں۔ بلے مرگ سلیمان ء آسانی درستیں جستانی پتو پہ دل اکیمی دانت ء آسانی تیو گیس بہانہ دور گرت انت۔ تیو گیس مرگ پہ سیرگ ء کراروگ ء واستا تیار بوت انت، سفر بند ات بوت، مرگ سلیمان رہبر ات ء آئی ء راہ ء دراہیں جاگہانی بابت ء سرپدی دات۔ راہ ء اڑ ء جنجالانی بابت ء دراہیں مرگ یک رندے پداجست ء پست گرت بلے مرگ سلیمان ء آیان ء سرپد گرت۔ مرگ سلیمان ء ایند کہ مرگاں وتی پڑھتریں سفر بند ات گرت۔ آیان کوہ قاف ء نیمگ ء سفر گرت کہ بادشاہ سیرگ ہمے کوہ ء سرائت۔ کوہ قاف ء تاں روگ ء ہفت وادی ء سفر گنگ لوٹ ایت کہ ایشانی نام: وادی طلب، وادی عشق، وادی معرفت، وادی استغنا، وادی توحید، وادی حیرت، وادی فقر ء وادی فنانت۔ (Nasr, 1987)

اے سفر بازیں مرگے چہ تن ء گرمی یا کہ بیماری ء مرانت ء بازیں مرگے چہ لدی جناوراں ترس ء آماج بنت۔ ایوک سی مرگ اے ہفتیں وادیاں گوزانت ء سوب مندربنت گڑا آوادی فناء سیرگ ء گند انت۔ وھدیکہ آسیرگ ء گند انت گڑا وتی ء سیرگ ء نیام ء چچ پرک ء تپاوت گرت نہ کن انت۔

فارسی ء "سیرغ" ء معناسی مرگ انت۔ بگش کہ آسی میں مرگ چیدگی حساب ء وتی شوہاز ء درپکت انت ء گوں وتی گندگ ء آسانی سفر ہلاس بیت، گڈ سر ء آھے سرپد بنت کہ آدوستدار ء شان چو ہاروچ ء انت کہ آئی ء آدینک ء درپشکی ء گندگ بیت۔ پداسے کہ اے آدینک ء چارایت گڑا آاے آدینک ء وتی نکس ء گندایت (خان، 2021)۔

2.5 سیرگ ماں بلوچ ء

سیرگ ء بابت ء ہمے گوٹنگ بیت کہ اے چاگرد ء ساپ ء سلمہ کنت ء ایشی ء تہا وشرودی ء بودشت ہست انت۔ اے زمین ء آزمان ء نیام ء تپاکی ء چیدگ انت۔ پرچا کہ اے دو بینانی نیام ء ربالو ء کرد ء پیدار بیت۔

بلوچ گوش انت کہ سیرگ ہر شش ماہ ء سر ء زمین ء سرائتگ، ء برے انشتری، برے ہری، برے گوکی ء برے ایسی جونے وارنگ ء۔ سنے سال ء سرائادوسال ء سرائانسان ء جونے ہم وارنگ ء۔ سیرگ برز ء واجہ ہدا ء کراروت ء گوں واجہ ہدا ء ایشی ء ہال ء احوال بنت۔ یک رندے واجہ ہدا گوش ایت کہ من ترا اے دارو ء بوٹگاں دیاں ایشاں منی انساناں بدے۔ بلے انسان ایشاں وارنت ء نہ مر ایرایت ء مدامی زندگ بیت۔ اے کہ گوں دارو ء بوٹگاں زمین ء سرائیک ء بیت انسان گوش انت کہ نوں مئے باریگ انت سیرگ یک انسانے وارنت۔ تیو گیس انسان سیرگ ء زمین ء سرائیر زندگ ء منیلنت، یکے تیرے زورایت ء گئے زسہمے گئے لٹے دست ء کنت کہ مانوں سیرگ ء نیل ایں کہ مئے مردماں بوارت۔ سیرگ پہ زمین ء آیک ء بازو ء ڈول شوہاز کنت کہ ہدا دا نگیں دزماناں بر آں انساناں سر کن آں کہ بُہ وارنت ایش ء پہ مدامی زندگ بہ بنت بلے انسان سرپد نہ بنت ء آئی ء راندنگ ء نیل انت۔

سیمرگ بیزار بیت و ہمے درماں مار و کرک و ماہنیک و سراسر بچ ایت۔ ہمے سوب و بلوچ گوش انت کہ مار بہر نہ مرایت ماراگاں پیر بیت گڑاوتی پوست و مٹ کنت۔ اگاں انسان و ہمے درماں بوار تین انت و اگاں پیر بوت پداوتی پوست و مٹاں و ورنابوت۔ انچش کہ کرک و ماہنیک پیر بنت وقتی تاگاں رتچ انت و دگہ نوکس تاک روداین انت و پداہز بنت۔ اے اصل و انسان و رارنگی بوگ انت بلے انسان و سیرگ زمین و سراسر اوتی کراننگ و نہ اشت کہ سیرگ ماراوارت۔ و ہدے سیرگ پداواجہ ہدا و کراروت گڑاں و واجہ ہدا چہ سیرگ و جست کنت کہ تو باریں منی دا نگیں درماں انساناں و سرگرت انت؟ سیرگ و گوشت کہ من باز جہد گرت کہ من ایثاں انساناں بہ دے آں بلے ایثاں وقتی جان و کپک و من و نہ اشت۔ اصل و من چہ من ترس اتگ انت۔ من و انسان ورگی نہ ات آں ہمے درماں دیگی اتنت۔ ایثان من و نہ اشت۔ من اے ماہنیک و کرگ و ماراوارت انت۔ گڑا درپیں پریشنگ سیرگ و رابدعا کن انت کہ ماہنکس جہد کرگ و اے درماں جوڑ گرتگ انت تو کرک و ماہنیک و مار و سراسر تک انت۔ بہ روات نے بہ پٹاے۔ لہتیں وانچش گوش ایت بلے لہتیں چوش گوش ایت کہ سیرگ و ہدے جہل و کیت گڑا قدرتی مردے گند ایت۔ گڑا سیرگ گوں آئی و گوش ایت کہ شمارچی گیشی گرتگ من و ندگ و نہ اشت کہ من و پہ شمار واجہ ہدا و چوشیں چیزے داتگ۔ گڑا انسان آئی و رابدعا کن انت کہ بروات نے بہ پٹاے۔ گڑا سیرگ پٹا اتگ و پٹا اتگ و انگ و انچش کسان بوگ کہ نوں انگ پکے جوڑ بوگ۔ ہمے واستا بلوچاں ایثی و نام پنگ گرتگ (جت، 2023)۔

سیرگ چونانہا ایرانی ہزار تک ءیک اساطیری کارستے کہ ایشی ء ذکر ایرانی کونھیں زبان ء لہزار نکال گندگ بیت۔ بلوچی زبان ہم چہ ایرانی زبان انت ء آئی سیادی گول
اوستا ء پہلوی ء هست انت۔ بلوچانی ہندائی مذہب زرتشتی ہونگ ء گول زر تشت ء اوستا ء سیادی داروکیں متھ ء کستہاں بلوچ دودمان ء بلوچانی شرک ء پال گول ایشاں وڑے نہ وڑے ء
سیادی دار انت۔ ہمے سوب ء ایران ء کونھیں نیکر اہی ء لہزار کی رنگ ء چیدگ ہم بلوچی زبان ء گندگ بنت۔ سیرگ ہم بلوچانی کر ایک اساطیری مگر ءے بلوچی ء بازیں کستہانی تہا
سیرگ ء ذکر هست انت۔ انچوش کہ سیرگ ء زال ء آئی ء کہول ء ماں سکیاں لُک لُک گرتگ ہمے وڑے بلوچی کستہانی تہا ہم سیرگ بامر دانی لُک ء کنت ء آیان ء ہماجا گہاں بارت ء سر
کنت کہ اود ء روگ چہ انسانانی وس ء ڈن انت۔

بادشاہ خداوند و تہ کبہ "گل و صنوبر" و تہا سیرگھے کبہ و با مرد و میاد و اماں بادشاہ صنوبر و ڈیہہ و بارت و سر کنت کہ اود و روگ پر مردمان باز مشکل انت۔ اے سیرگ اے کبہ و تہا ہا و ہد و کیت و ہدے ز میاد بادشاہ جنک ماہ پری و جست و پتہ و دیگ و ہے و اساتاد رکپ ایت کہ آئی و شش جد مادر یں براتانی دگہ باز یں جو انیس مردانی سر بادشاہ و جنک ماہ پری و ہے سوب و گڈانگ و در تنگ انتن کہ آیای آئی و جست و پتہ و دانگ انت۔ ز میاد سر اندیہہ و بادشاہ و بلو چیں جن کہ آئی و نام نگارات ہائی و زہگ آت، بلوچ بوہگ و سوب و آوتی براتانی بیر و گرگ و ہاتر و تاں ہا بادشاہ و ڈیہہ و روت و یک بلکے و کردار ایت۔ جست و پتہ و دیگ و ہاتر اتاں بادشاہ و جنک و کراسر بیت۔ و ہدے جنک و تی جست و کنت کہ "گل و گوں صنوبر و صنوبر و گل و چوں کت"؟ گڑ اڑ میاد چہ اداچ ایت و چہ اودا گار بیت۔ ز میاد اے جست و چہ بلک و کنت بلک گوش ایت ایٹھ و پتہ و واساتر اکوہ قاف و ر و گ لومیت بادشاہ صنوبر دات کنت و آئی و سک و و ر انت و توشنت نہ کن وے۔ بلک گوش ایت منی ناکو تر اٹمک کنت کہ بلایا جادو گرے آئی و راوتی ناکو و س و دنت۔ ز میاد ہے مرد و کرد و ت و و تی عرض و بیان کنت۔ پیر مرد گشتیت کہ صنوبر ملک در گان و بادشاہ انت۔ منی سیرگ تر بادشاہ و کراسر کنت۔ اے مرد و میاد و سیرگ و دو و پٹ دنت۔ ز میاد یک پٹے سوچ ایت کہ ہما دمان و سیرگ گوں بلایا ہیں ہمیشہ گے ز زمین و سر اندایت۔ اے سیہر آئی و راسر و سوچ کنت۔ سیرگ ز میاد و تاں ہا بادشاہ و کراسر کنت۔ و ز میاد بادشاہ و کراسر کنت و پے آئی و ر و گ جوڑ کنت۔ چہ آئی و گل و صنوبر و راز و پتہ گیت۔ بادشاہ گوش ایت کہ تر اپتہ و دات نوں من ترا کش آں۔ بلے ز میاد ز نماز و بہانہ کنت و روت و ر چکے و بن و سیرگ و پر و بن دنت کہ ہما دمان و سیرگ رس ایت و ز میاد سیرگ و سوار بیت و روت بادشاہ ہیران بیت و چارگ و انت کہ ز میاد گوں سیرگ و شت و گار بوت۔ ز میاد روت اود و ماہ پری و جست و پتہ و دنت و گوں و تی راج و سوگ و رند گوں ماہ پری آروس کنت و تی راج و بادشاہ بیت۔ (رگام، 2015)

اے کتبہ عیسرگ ء کر دو جاگہ ء گنگدگ بیت اولی سر از میاد ء تاں بادشاہ صنوبر ء کر اسر کنت ء پد اومو رند چ اود ء زور ایت ء ء پد اھما سیہر یں پیر مرد ء کر اکار ایت
نئے کہ اولی سر ء ز میاد ء راجہ ہمد ء ز رتگ ات ء۔

چہ اے کتبہؑ ابید سہرگ گیدی کسو ہشتمیؑ کتبہؑ رولاں بادشاہؑ ء گڈ سرء گندگ بیت کہ رولاں بادشاہؑ وھدے کہ چہ غارء دُر کیت گُڑا گندیت کہ یک سکیں مزنیں
مُر گے واب انتؑ آئی ء دُر گُرت ء مُرگ گیتؑ مُرگ آگہہ بوت ء چار ات نئے کہ من ء کسے ء واشگکؑ مُرگ ء گوشت کہ من ء یلہ دئےؑ تی چونیں کارے کہ بیت من ء بے

گوش من تی کار کن آں۔ گڑ بادشاہ گوشت کہ تو من اے نہ گوش کہ توچہ مرگے؟ گڑ امرگ پتہ دات کہ من سیرگ آں۔ رولاں بادشاہ گوشت کہ من فلاں جاگہ
اے بر۔ سیرگ گوشت شرانت منی پاداں بہ دار، گڑ رولاں سیرگ پادان داشت و سیرگ اے بال گرت و ہما دمان رولاں بادشاہ را شہر و نیام اے ایر گرت (بزدار و بزدار،
1973)۔

ہمے وڑ بادشاہ حد اوندوت و کتہ "شاہ سپاہ" اے ہم سیرگ ذکر ہست کہ۔ اے کتہ و بہرے چو اے تیم انت کہ سر بلند جی شاہ و ولایت بیت۔ شب و ذرچکے و سر و لک
کپ ایت کہ من سہدار و جنارے مد وارت۔ یک بلاہیں مرگے اتک ذرچک و سرائشت کہ آئی و ساری و چوشیں مرگ نہ دیستگ ات۔ آئی و زانت کہ اے سیرگ
انت۔ آسراپ کنان و تاں سیرگ و شت و آئی و پادے گپت انت۔ سیرگ و بال گرت۔ سر بلند و گوں و قی دوئیں دستان مرگ و پاد داشت۔ اے مرگ بال کنان و ماں تیاب
گورے و شت۔ نوں سہب بونگ ات۔ مرگ جمل و ات، سر بلند و تارا جمل و ریکانی سر ایلہ دات (رگام، 2015)۔

بلوچی کتہ زور و سیرگ یک ہنچیں اساطیری جاہے و روت کہ اودا یک زالے نشک۔ اے زال گوں زور و سیرگ ہمراہ بیت۔ زال زور و گوشت من و قی گرانڈ
راستیں شاہ و سر اند آں، من کہ ڈن و ذرکپ آں توہیا۔ زال کہ گرانڈ و سوار بیت و درگیت گڑ زور و گرانڈ و چہیں شاہ و سر اند بیت۔ گرانڈ اے دوئیںان و چہیں زمین و جمل
بارت۔ زور و اودا سیرگ گند بیت۔ زور و گوں سیرگ و قی کتہاں کنت۔ کتہ دیم و روان کنت، پد و زور و ایک کار یگرے دست کپ ایت۔ سیرگ گوشت کہ کار یگر و چون
کن وے۔ سیرگ گوشت کہ کار یگر و ہمد و کش آں۔ زور و سیرگ و رائشت۔ نوں سیرگ گوشت کہ ہست کلی آپ ہیار۔ زور و سہب کلی آپ آدرت۔ سیرگ گوشت
نوں منی پرائی سر اسوار بو۔ اگاں من چیک زینے و دراتک آں گڑا من و کلی یے آپ بدے، ہمے رنگ و بر زور و ان تاں پتیں زینانی ہلاسی و سیرگ و پتیں کلی آپ وارت
انت۔ آپ وراں و گوشت وراں و چہ پتیں زین و ڈن و ذرکپ انت۔ (مری، 1971)

گمانی (2023) سیرگ و کتہ چوش بیان کنت کہ اللہ تعالیٰ کہ پہ انسان و کمت وے کہ نہشتہ کنت آئی و چ زور و تاکت مٹ گرت نہ کنت۔ دوانسان و قسمت کہ یکجا
بہ بیت گڑا آئی و کسے نگینت نہ کنت۔ گوشت ہدا و یک جنکے و، ویک جنکے و بھت یکجا گرت انت۔ حضرت سلیمان و قی پرندگ و چہرندگان و جست گرت کہ دوانسان و قسمت یکجا
انت کیے شکر ب و انت ویکے مگر ب و انت۔ آکجام چیز انت کہ ایثانی قمتاں جتا گرت کنت؟ گڑا ہمے مرگ و سہداراں و تاں و سوار گرت و آئی و سوار و دات و گوشت
کہ واجہ اے کار و چہ سیرگ و ابید و گہ و سہدار و چہ جتا گرت نہ کنت۔ گڑاں حضرت سلیمان و قی سیرگ لوٹا نیت و جست گرت کہ تو اے کار و گرت کن وے؟ گوشت وے
واجہ کنان وے۔ گڑا سیرگ ہمے جنک و پد و رند و بوت ہمے نک وے کہ پیدا ک بوت گڑا سیرگ شت و ہد وے شے و کہ ہمیشی و گوانزگ و ڈن و ٹکوک ات گڑا سیرگ و جنگ
چنگلاں و برت یک دریا یے و تہا بند گرت۔

چیزے سال و مدت گوشت اے دوئیں رست و مزن بوت انت۔ بچک چوشکہ بادشاہی زھے ات گڑا آئی و دل و لوت ات کہ من دریا و رواں سیل و سوادے کن آں
۔ آئی و ہمے بوجیک و تہا پے ہم مان گرت کہ ڈن و من درکایاں کہ سواری و واسا من و کار دنت۔ گڑا اے گوں اسپ و دراتک، ایثی و را توپان و گپت و دریا و توپان و ایثان و پد و
و دیم شانت۔ شاہزادگ و اسپ ہم آپ و کپ ایت بل و قی اسپ و یل نہ دنت تاں ہدے و اسپ و تاگت و ہائیکے ہست ات، آئی اوژنا ہم گرت۔ اسپ و گڈ سر و دم برت و قی
ساہ و دات۔ اسپ مرت و گوات گپت و آپ و سرائزل بوت۔ شہزادگ و اسپ و لگام داشت و ہمیشی و وسیلگ و شت تاں دریا و تہا کوہے و دچار کپت سہب و بانگ و و ہد
بوت۔ وژنائی بوت چار ات وے کہ اے کوہے۔ ایثی و ہمودا داشت و قی اسپ و لگام ہمد و اڑینت کہ دریا بہ بارت وے کوہ و سرائشت و چار ات وے باریں چے است۔ آئی و نہ
زانت کہ کمت اے پیم بوہگ و انت۔ اے پچارگ گران بوت ہمے کوہ و سرائزل تران و دیت وے کہ یک جنکے۔ اے جنک ہما تنک ات کہ سیرگ و برتگ ات و دریا و نیام و
دور دانگ ات۔

اے نوں مزن و ڈلگ بوتگ ات۔ جنک و چار ات کہ مردے آئی و توار گرت۔ بچک گوشت کہ جمل و بیامن انسانے آں من و مدت بکن و وراک و وردن بد
وے۔ اے دوئیں کوہ و تہا یکجا بوت انت۔ چیزے روج و اے بچک ہمودا بوت۔ جنک شب و بر زور و قی وژنگ و دپت و بچک ہمد و ذرچکے و بن و دپت۔ سیرگ و آگ و و ہد و
سیرگ و اے بچک نہ دیت۔ لستیں مدت گوشت گڑا اے دوئیں گوں و ت و سٹک و عزیزیک بوت انت و بچک وے سٹک ایر گرت و گوں ایثاں ہمے گوشت کہ شتاں قیامت و

گواہ بہ بیت کہ اے جنک منی جنین انت۔ تاں دوسے ماہ اے دوئیں حمد بیکجا بوت انت۔ جنک ۽ لاپ پڑ بوت۔ حضرت سلیمان ۽ بشارت بوت ۽ زانت نے کہ سیرگ ۽ اے کار گرتیگ بلے آے سوب بوتگ۔ حضرت سلیمان ۽ سیرگ لوٹا نیت۔ سیرگ ۽ راگوشت نے کہ ہامانت کہ تو برتگ آئی ۽ را تو ہر کجا کہ برتگ نوں بیارے۔ گڑا سیرگ زوت ہما کوہ ۽ گوں جنک ۽ گپ ۽ پ جنت۔ سیرگ جنک ۽ راگوشت کہ باند امن تراشہ ۽ بازارے ۽ بر آں۔ جنک ۽ گوشت کہ تو من ۽ چوں برے۔ سیرگ ۽ گوشت من تراہے گو انزگ ۽ کنان ۽ بر آں۔ جنک ۽ گوشت کہ من گو انزگ ۽ تہا نہ ہاں ۽ من ۽ گو انزگ ۽ مکن کہ من ۽ ترس ایت۔ گو انزگ ۽ رامز میں مدتے گوشت کہ ایشی ۽ ساد ۽ بند نوں سڑا تگ انت۔ بلکیں پہ سند انت ۽ من دریاء پہ کپ آں۔ سیرگ ۽ گوشت گڑا تو چوں کنے۔ جنک ۽ گوشت کہ من دریاء ۽ کرار و آں چار آں چیزے کہ کپتگ پوست ۽ سٹے گڑا من ہمے سٹل ۽ تہا ہاں ۽ تو من ۽ گوں ہمیشی ۽ پہ بر۔ سیرگ ۽ گوشت شرانت۔ جنک ۽ پدا بچک ۽ راگوشت کہ باند اتیاری ۽ مکن کہ من ۽ سیرگ برگ ۽ انت تو پشنت مہ کپ نے۔ تو چوش مکن کہ بہ زوساری ۽ ہمے پوست ۽ تہا پتر من زند اکایاں۔ بلے من ۽ تراؤ زو رایت زوت۔ اے ہمے ڈول ۽ سلاہ ۽ سوڑگ کن انت۔ بچک پوست ۽ تہا پتر ایت ۽ جنک پدا ہمے پوست ۽ تہا پتر ایت۔ سیرگ ہمے پوست ۽ چنگلاں جنت ۽ حضرت سلیمان ۽ بازار ۽ زوت۔ اودا کہ سر بیت ایشاں ایر کنت۔ حضرت سلیمان پرمان دنت کہ جوڑا یے مردینی گد ۽ جوڑا یے جنینی گد تیار مکن ات۔ حضرت سلیمان ہمے گد اں ہمے پوست ۽ تہا دور دنت۔ حضرت سلیمان وتی ہیز ران ۽ ہمے پوست ۽ سر اایر کنت ۽ گوشت کہ ذر ۽ انت۔ یک سہدارے ۽ بدل ۽ سے سہدار زو ریت۔ اے کہ در کانت دراہیں مخلوقات جن، سہدار ۽ مگرگ بھماگ بنت کہ اے چوئیں حساب ۽ کتابے۔

حضرت سلیمان ۽ گوشت کہ من ہماروچی گوشتگ کہ دو انسان ۽ کسمت بیکجا انت، ایشاں کئے جتا گرت کنت، سیرگ ۽ گوشت کہ من جتا کنان اش۔ بلے آکارے کہ واجہ اکت آکار ۽ چہر سست ۽ سید نہ بیت۔ چہ واجہ ہذا قوت ۽ کمال ۽ اے دوئیں ہما دریا کوہ ۽ سیرا بیکجا بوتگ انت۔ گڑا نوں واجہ سلیمان ۽ چہ سیرگ ۽ جست گرت کہ اے چہ کجا۔ سیرگ ۽ گوشت من نہ زان آں، من ہر و حد ۽ اود ۽ شنگ آں، من اے مردم اودانہ دیستگ ۽ آجاہ کس اسک نہ کنت۔ آکار ۽ کہ ہذا بکنت آئی ۽ کس ٹگنیت نہ کنت۔ سیرگ چوناہا کیشانی ہما در ۽ شہر دیں کارستان تاں کوہ قاف ۽ دگہ ہمے وڑیں زوریں جاہاں بارت ۽ سر کنت کہ انسان آجاہ ۽ چہر ۽ شنت نہ کنت یا اود ۽ زوگ ارزان نہ انت۔ بلے اے شاہ بہرام ۽ گل اندام ۽ کسہ ۽ ہمے پڈر گنگ بوتگ کہ سیرگ اے دو بینانی بھتانی بدل گنگ ۽ ہاترا ایشاں جتا کنت، بلے پداوت آیان ۽ بیکجا کنت ۽ ہمے گوشت کہ انسان ۽ بھت ۽ بدل گنگ منی کارے نہ انت۔ ہمے تہمیں ہوالہ یے بلوچی شعر اتی تہا ہم زیت کہ:

بھت	منی	چچ	کس	۽	نہ	تریتگ
بھت	منی	سیرگ	۽	نہ	تریتگ	
بھت	۽ چہ آزمان ۽ بھکست	وارتگ				

(شاد، 2022)۔

3. پولکاری ۽ رہند (Research Methodology)

اے پولکاری وانشت کو الیمینٹو لٹریری پریسکاری ۽ تہا انت۔ وسیلگانی اوستا ۽ پہلوئی ۽ سیاہگ، شاہنامہ فردوسی، منطق الطیر ۽ بلوچی گیدی کسہ ہوا انت۔ چہ مودانی جم گنگ ۽ سینڈری وسیلگ ۽ گیدی کسہانی کتاب کار گرگ بوتگ انت۔ مودانی ۽ نگلی پریسکاری گنگ بوتگ۔ فیلڈ سروے گنگ نہ بوتگ ۽ چہ نبشاری وسیلگاں لمک زورگ بوتگ۔

4. دزگپت (Findings)

سیرگ ۽ نام زر تشقی مقدمیں کتاب اوستا ۽ دو بر ۽ آہنگ۔ بہمن یشت ۽ مز میں مگرگ سائینا زاند کسٹوکیں ہور کاریت ۽ اہورامز داء ۽ عبادت کنوکیں مھلوک ۽ گسانی سرا خور نہ ہاں (گجھتی) کاریت۔ رشنو یشت ۽ بیان گنگ بوتگ کہ مگرگ سائینا ہا زور چک ۽ سرانشنگ کہ آڈر چک ورو کشادریا ۽ نیام ۽ انت؛ اے زور مندی ۽ پرتاسیریں درمان ۽ زور چک انت کہ آئی ۽ راہک نادراھی ۽ درمان گوشتگ بیت ۽ تیوگیں زور چکانی تو م انت۔

پر شین اساطیر سیرگ ء کر دھے وڑے پیشدارگ بوتگ کہ سام ء زھگ زال ء رارودین ایت ء پدارستم ء پیداک بوھگ ء وھد ء اولی بُر ء ین (آپریشن) ء کنت ء پدارستم ء گوں اسفندیار ء جنگ ء کُمت کنت ء سر ء سوج ذنت۔ اے پہازگ ء زانشت ء حکمت ء چیدگ انت۔ بلوچی گیدی کسہاں ہم سیرگ یک ککارین کارستے ء جہت ء پیشدارگ بوتگ۔ منطق الطیر ء مرگ پہ سیرگ ء شوھاز ء در کپ انت ء ایوکاسی مرگ تاں سیرگ ء کر اسر بنت کہ اے یک وجود ء ہستائے ء چیدگ انت۔

بلوچی گیدی کسہاں سیرگ نہ ایوکا بامردانی ککار ء جہت ء دیما کیت بلکیں ہذا انسان ء نیام ء قاصد ء زبالو ء ذروشم ء ہم پیشدارگ بوتگ۔ چوشک ہذا ء داتگیں بونگ ء یہ انسانانی واستا آرگ ء کار ء کنت، نلے ہھے ذرمان ء پدار ء کرگ ء سر ارج ایت کہ اے دوئیں ابدان بنت۔ بامرد ء راتاں کوہ کاف ء بارت ء سر کنت۔ چہ ایشی ء ابید بامرد ء ھیت زمین ء جھل ء بارت ء پدار ء زکار یت۔ بلوچی کسہ ء ہھے پیشدارگ بوتگ کہ سیرگ یک زور مندیں مرگے، بلے آمر دمانی بھت ء جھج بدل گرت نہ کنت۔

چہ ایشی ء ہھے پدار انت کہ پر شین اساطیر ء سیرگ ء بلوچی گیدی کسہاں سیرگ یک رنگیں کر دیبیشدار انت۔ دوئیں ریتانی تہا سیرگ یک مہروان ء زانکار ء ککارین مرگے ء جہت ء پیشدارگ بوتگ۔

5. آسمر (Conclusion)

سیرگ بلوچی گیدی کسہاں یک اساطیری سھدارے کہ چہ بلوچی گیدی کسہاں ابید اے دنیا ء جہان ء اساطیراں ہم گندگ بیت۔ ماں ایران ء سیرگ ء ذکر اولی سرا واستاء گندگ بوتگ کہ اے ذریعہ نیام ء یک ذر چکے ء سرانندوک انت ء گوں آئی ء سوار یک دگہ مرگے چنمروش ہم نندوک انت۔ چنمروش ء کار ھمیش انت کہ وھدے سیرگ چہ ہھے ذر چک ء سر ابال کنت کہ اے ذر چک دنیا ء تیوگیں تومانی ذر چک انت، گڑا ہھے ذر چک ء شاہ ء توم کپ انت کہ چنمروش ہھے توماں زور ایت ء ہما جاہ ء سر کنت کہ چہ اود ء سور ء پیشگ کیت یہ سور آپ زور ایت۔ سیرگ ء ذکر پہلوی زبان ء ہم ہست انت کہ اود ء ہم ہھے رنگ ء بیان کنگ بوتگ۔ وھدے فارسی زبان ء کائے گڑا سیرگ ء نام اولی سرانشاہنامہ فردوسی ء تہا گندگ بیت کہ اے سام ء زھگ زال ء چہ کسانی ء زور ایت ء رارودین ایت کہ زال ء پت سام آئی ء راجہ اسپیت باد ء نادراہی ء سوب ء کوہ ء سر ابارت ایر کنت۔ چہ ایشی ء ابید سیرگ زال ء راہر وھدے ماں جنگاں کنگ ء گندگ بیت کہ شاہنامہ فردوسی ء تہا ایشی ء نام ء ذکر جاہ یہ جاہ گندگ بنت۔

بلوچی زبان ء سیرگ گیدی کسہاں یک ہنچیں اساطیری کارستے کہ چہ زال ء وڑے سیرگ بازیں کسہاں بامرد ء شہمرداں زور ایت ء ماں کوہ قاف ء دگہ ذوریں جاھاں بارت ء سر کنت۔ بلوچی ء سیرگ نیکیں مرگے ء ایشی ء ذر من اژدھان ء کہ مدام ایشی ء چنکیانی وزگ ء بیڑے بسنگ۔ بلے کسہاں بامرداں ء وڑیں جاوداں اژدھاں کُش انت ء آئی ء بدل ء سیرگ گوں ایشاں ہر وڑیں کُمت ء تیار بیت ء قوتی وفاداری ء یہ مڑا پیش دار ایت۔ چہ ایشی ء ہھے پدار بیت کہ سیرگ پر شین اساطیر ء بلوچی گیدی کسہاں یک شریکیں کارستے کہ دوئیں جاھاں کیکیں کر دے ذروشم ء گندگ بیت۔

سرشون (References)

- بزدار، م۔ بزدار، ا. (1973). گیدی کسہاں سہشتمی. کوئٹہ: بلوچی اکیڈمی.
- جت، ق. (2023). 12 اکتوبر. سیرگ سہشتمی۔ آڈیو ریکارڈنگ پر سٹل کیونیکیشن۔
- خان، ی. (2021). فرید الدین عطار کی متنوی منطق الطیر کے بارے میں۔ ہم سب، 30 دسمبر 2021۔
<https://www.humsub.com.pk/436293/younas-khan-33>
- رگام، ش. (2015). بادشاہ حداد وندوت انت. کوئٹہ: بلوچی اکیڈمی.
- شاد، غ. (2022). بلوچی قصہ ء اساطیری کردار، ہوار، بلوچی قصہ ء زم ء ین گپ۔ (ت۔ 75)۔ کوئٹہ: بلوچی اکیڈمی۔
- شعبانلو، ع. ر. (2026). تحلیل اسطوره سیرگ در شاهنامه فردوسی، کھن نامہ ادب پارسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی سال ہشتم، شمارہ اول، بھار 1396، 105-130۔
- فردوسی، ج. ا. (1391). شاہنامہ. ؟:؟۔

گمانی، م. (2023، 12 اکتوبر). سمرگ۔ آڈیو ریکارڈنگ پرسنل کمیونیکیشن۔

مری، م. (1971). گیدی کسوہشتی. کونہ: بلوچی اکیڈمی۔

نقشبندی، ح. م. (2004). حکایت فرید الدین عطار. لاہور: ضیاء القرآن پبلی کیشنز۔

Hintze, A. (2017). YAŠTS. In Encyclopaedia Iranica. Encyclopaedia Iranica Foundation.

<https://www.iranicaonline.org/articles/yašts/>

Islamic Urdu Books. (2025). Tafseer al Quran al-Kareem: Surah An_Naml, Ayah 16.

https://islamicurdubooks.com/quran/tafseer_alquran_alkareem.php?faayat_id=3175

Khushdil, M. H. (2023). From The Persian Ancient Dramas Jamm and Simurgh toward the modern militari medecine.

Marshall, L. (2026). Revelation of primordial wisdom: The Simurgh in Islamic poetic imagination.

Retrieved from http://www.academia.edu/16414352/The_Persian_Simurgh_Has_Risen

Momeni, A. (2026). The Persian Simurgh has risen. Retrieved from

https://www.academia.edu/93047522/The_Persian_Simurgh_Has_Risen.

Nasr, S. H. (1987). *Islamic Art and Spirituality*. New York: State University Press.

Nejad, B. N. (2009). *The Simurgh Representation and their Meaning in Persian Meaning*. Victoria:

University

Schmidt, H. (2013). SIMORG. In Encyclopaedia Iranica. Encyclopaedia Iranica Foundation.

<https://www.iranicaonline.org/articles/simorg/>

Simurgh (2025, November 25). In Wikipedia. <https://en.wikipedia.org/wiki/Simurgh>